

Maatschappij Discordia
Driekoningenstraat 5
1016AL Amsterdam
www.discordia.nl
discordi.home.xs4all.nl/
discordi@xs4all.nl

Amsterdam, 21 maart 2014

Aan DMO Amsterdam.

Geachte dames en heren,

Namens het bestuur van Maatschappij Discordia bied ik u hierbij het bestuursverlag over 2013 aan.

Met vriendelijke groeten,

Kors Eijkelboom,
secretaris Vereniging Maatschappij Discordia.

Vereniging Maatschappij Discordia - Bestuursverslag 2013

het gezelschap	pagina 2
nieuwe situatie in 2013	pagina 5
voorstellingen in 2013	pagina 6
financieel beleid 2013	pagina 11
ten slotte over 2013	pagina 13

het gezelschap

wie:

Maatschappij Discordia bestaat sinds 1981 en is een vereniging van geëmancipeerde toneelspelers.

In het verslagjaar 2013 bestaat het gezelschap uit de volgende vaste leden: Jorn Heijdenrijk, Annette Kouwenhoven, Jan Joris Lamers, Matthias de Koning en Miranda Prein. De financiële administratie wordt verzorgd door Bert Kienhuis.

hoe:

Discordia werkt als collectief. Dat wil zeggen dat alle werkzaamheden, van administratie tot techniek en van dramaturgie tot toneelspelen, door de leden zelf worden gedaan. Deze collectieve wijze van bedrijfsvoering komt voort uit de gedachte dat de omstandigheden waaronder en de wijze waarop de voorstelling tot stand komt grote invloed heeft op de te maken voorstellingen en daarom zoveel mogelijk in eigen beheer tot stand dient te komen. Daarnaast blijven de overheadkosten zo tot een minimum beperkt.

Andere typerende kenmerken voor de werkwijze van Discordia zijn:

- voortdurend artistiek onderzoek

In haar werk gaat Discordia eindeloos ver met onderzoek naar nieuwe manieren van overdracht. Ze is altijd op zoek naar mogelijkheden om de grenzen van de toneelconventies te verleggen en ze probeert een zo groot mogelijke emancipatie van de toneelspeler als kunstenaar te bereiken (waarbij ook het publiek wordt mee-geëmancipeerd).

- korte termijn programmering

Vanuit de overtuiging dat de ene voorstelling uit de andere voortkomt én dat voorstellen voor nieuwe producties beïnvloedbaar moeten kunnen zijn door de meest actuele gebeurtenissen in de wereld, plant Discordia niet ver vooruit.

- belang hechten aan repertoire

Voorstellingen die gemaakt zijn blijven 'op het repertoire'. Om een voorstelling door de jaren heen te kunnen blijven ontwikkelen en om een voorstelling op een bepaald

moment naast een andere interpretatie te kunnen zetten. En het houden van repertoire biedt nieuwe publieksgroepen zicht op stukken, een speelstijl en een collectieve werkwijze die ze elders niet meer vinden. Daarnaast hecht Discordia ook veel waarde aan het repertoire dat door kostuums, decors, rekwisieten en manieren van belichting gevormd wordt. Voor Discordia vertelt dit repertoire door de jaren heen een verhaal en verbindt de verschillende voorstellingen met elkaar.

- behoefte aan artistieke samenwerkingen

Dit heeft onder andere geleid tot de oprichting van De Republiek in 1993, als artistieke vrijplaats voor korte termijn programmering. Kunstenaars en publiek treffen elkaar op de eerste maandagavond van de maand voor een onaangekondigde agenda van lezing van nieuwe stukken, brandende kwesties, gesprek of eenmalige presentaties. Na een tijdje 'gezworven' te hebben langs een aantal Amsterdamse theaters, nu al weer jaren in de Balie.

Ook de oprichting van het gezelschaps- en grensoverschrijdende repertoiregezelschap De Belgisch Nederlandsche Repertoirevereniging De Veere stamt uit 1993. De Veere organiseert avonden waar leden van Discordia samen met spelers van andere gezelschappen, onder andere tg STAN, De Koe, Hotel Modern, 't Barre land, Dood Paard en De Roovers diverse fragmenten uit de toneelliteratuur brengen.

De laatste jaren zijn er binnen deze samenwerking vooral jonge makers bijgekomen, zoals De Theatertroep, De Barbaren, De tijdelijke samenshooling en individuele makers die net van school komen.

waar:

Het gezelschap is gevestigd in een oud pand (de voormalige stallen van het Paleis op de Dam) aan de Driekoningenstraat in Amsterdam. Deze ruimte fungeert als kantoor, opslag en repetitieruimte, maar is niet groot genoeg om voorstellingen voor een publiek te spelen.

bestuur:

Maatschappij Discordia heeft zich in 1984 als Vereniging bij de Kamer van Koophandel ingeschreven. Jarenlang bestuurd en vergaderde de vereniging alleen met de eigen leden. Met het oog op de Code Cultural Governance, de normen van goed bestuur binnen culturele instellingen, heeft het gezelschap sinds 30 januari 2008 een extern bestuur.

Discordia heeft een bestuur-model, op dit moment bestaande uit: Elly Ludenhoff (voorzitter), Kors Eijkelboom (secretaris) en Cas Enklaar (penningmeester). Dit bestuur vergadert formeel minstens twee maal per jaar om de financiën te bespreken en tevens de artistieke ontwikkelingen van het voorgaande jaar te evalueren én om het jaarplan goed te keuren, het jaarverlag en de jaarrekening vast te stellen.

nieuwe situatie in 2013

Voor de kunstenplan periode 2013-2016 had Discordia ingezet op de voortzetting van haar werk zoals ze die in de voorgaande jaren had uitgevoerd. Dat wilde zeggen minimaal 3 nieuwe producties per jaar, die ongeveer 100 keer gespeeld zouden worden in Amsterdam, de rest van Nederland en België, mede-gefinancierd door subsidies van het FPK en de Gemeente Amsterdam.

Toen in augustus 2012 bleek dat het FPK het subsidieverzoek van Discordia afwees, bleef alleen de toezegging van 120.000 euro van Amsterdam over. Dit dekte een kwart van de oorspronkelijke begroting.

Na lang overleg is toen besloten een nieuw plan te maken. Discordia zal in ieder geval twee nieuwe voorstellingen per jaar maken die zo'n 40 keer gespeeld worden, voornamelijk in Frascati in Amsterdam en een paar keer in België. (Discordia vindt spelen in België, vanwege haar lange geschiedenis en de belangstelling voor haar werk daar, erg belangrijk.) Daarnaast worden de maandelijkse Republiek-avonden in de Balie voortgezet.

Dit nieuwe plan werd door de Gemeente goedgekeurd en zo ontstond vanaf januari 2013 een totaal nieuwe situatie, waarin het werk van Discordia, weliswaar op een veel lager pitje, wordt voortgezet en de afzonderlijke leden voor de maanden dat ze niet door Discordia betaald kunnen worden, gebruik moeten maken van een werkloosheidsuitkering en/of werkzaamheden buiten het gezelschap moeten zoeken. Daarnaast moet er gezocht worden naar andere inkomstenbronnen, om het werk in de toekomst te kunnen blijven voortzetten.

voorstellingen in 2013

In 2013 heeft Discordia drie nieuwe producties gemaakt, een aantal voorstellingen doorgespeeld of hernomen, tien Republiek-avonden georganiseerd en daarnaast een aantal neven-activiteiten verricht.

nieuw werk:

- *Twee of drie dingen die ik (niet) van haar weet.*

(première: 29 januari, Theater Frascati Amsterdam; gemaakt door: Annette Kouwenhoven, Miranda Prein en achter de knoppen Jan Joris Lamers.)

Het derde deel in de *Weiblicher Akt*-reeks. Een serie voorstellingen waarin Annette en Miranda de voor hen toevalligerwijs vrouwelijk uitgevallen vorm proberen te beschrijven. In deel 1 en 2 daalden ze nogal naakt de DNA-trap af en stonden ze met hun blote voeten in de drabbige onderstroom van het uiterlijk vertoon. In deel 3 richtten ze zich op 'de dingen die gebeuren als je niet aan ze denkt', gebaseerd op het script van de film *Deux ou trois choses que je sais d'elle* van Jean Luc Godard. Het leven als panopticum waarin ze proberen de vinger te leggen op dingen die buiten de verwachting liggen, die óók mogelijk zijn als je ze maar wilt zien. Een voorstelling waarin het voor A en M niet meer gaat over verschillen tussen mannen en vrouwen, want wat weet je nou eigenlijk meer over een man of een vrouw als je een vrouw bent óf een man.

- *dus we zitten aan een tafel? – ja - zij ook? – misschien - dus een tafel? - een hele lange tafel, verschillende tafels achter elkaar - en dan mag iedereen meepraten?*
- *nou... misschien - maar wat zitten we daar dan te doen?*
- *nou... woorden te lenen van anderen om te zoeken naar dingen die we van onszelf niet weten.*

- *Very faculties of eyes and ears*

(première: 14 maart in theater Frascati Amsterdam; deze werd gemaakt en gespeeld door Annette Kouwenhoven, Jan Joris Lamers en Miranda Prein.)

Verhalen en geschiedenissen verdwijnen niet, ze veranderen enkel van vorm en betekenis met het verstrijken van de tijd. Ze 'verkleeden zich' en worden zo bruikbaar als travestie voor eigentijdse scripts.

De stukken van Shakespeare dragen de sporen van veel oudere legendes. Personages als Lear, Hamlet, Shylock en Othello hebben een 'stamboom' die in sommige gevallen teruggaat tot het oude Rome, Griekenland, Egypte of Assyrië. Aan de hand van enkele korte scènes van Shakespeare en verwanten legt Maatschappij Discordia de vinger op deze erfenis van symbolen, personages en verhaalstructuren. Waarom werden ze geschreven en voor wie, met welke co-auteurs en met gebruikmaking van welke 'eigentijdse' literatuur?

Esther Severi (dramaturge uit Brussel) beschreef de voorstelling als volgt in de Etcetera:

Meer dan dat het stuk letterlijk over de helden van Shakespeare gaat, en wat hen overkomen is, stappen de spelers voortdurend in en uit hun rol, van het ene naar het andere personage, om te achterhalen hoe ze denken, waarom ze iets denken, waarom ze zo sterk onderhevig zijn aan hun lot en daar hun hele omgeving in betrekken. Tegelijkertijd leidt het balanceren op de dunne lijn tussen speler en personage de spelers naar zichzelf. Vragen en twijfels van de personages worden verweven met de gedachten van de spelers zelf. Het begrijpen van een personage of van een verhaal betekent immers ook: het naar je eigen leven en ervaring ombuigen, er iets in vinden dat je kent of herkent.

- *eenheid tijd plaats handeling.*

(op 1 oktober 2013 startte de derde voorstelling van dit jaar, met het hele gezelschap in Frascati in Amsterdam.)

Eenheid tijd plaats handeling is een moderne revue naar antiek voorbeeld. Een spel met de wetten van de tragedie. Vele spectaculaire taferelen in het hier en nu. De eenheid van handeling houdt in dat er slechts één handelingsverloop mag zijn, dat niet doorkruist of omlijst wordt door nevenhandelingen. De onderdelen van de aktie moeten zo gepresenteerd worden dat bij verwisseling of weglating van delen een ander totaalbeeld zou ontstaan (Aristoteles).

De eenheid van tijd bepaalt dat het tijdsverloop van de handeling in het stuk een totaal van 24 uur niet mag overschrijden. Sommige neoklassieke critici bepleitten een nog strengere norm van 12 uur of stelden zelfs dat de speelduur en de duur van de handeling zouden moeten samenvallen. Volgens de door de 16de-eeuwse theoretici uit de eenheid van tijd afgeleide eenheid van plaats, diende de handeling zich op één plaats af te spelen. Gebeurtenissen van belang die zich elders voordoen, kunnen bijvoorbeeld door een bode worden verteld (bodeverhaal, teichoskopie). In elke moderne dramaturgie is die orde nog te vinden.

Niettegenstaande:

- er bestaat zoiets als orde in de kunst, maar geen zuil in een griekse tempel staat precies op de plek waar hij was bedoeld.
- ritme in de poëzie is tegelijk ontregeld ritme. disharmonie is een esthetisch principe.
- the force of art arises from shocks and disturbance which it gives to our perception.
- Viktor Shklovsky noemde het 'ostranenie' (vervreemding), een begrip dat het moderne toneel beheerst.

Een mooie impressie van deze voorstelling door Loek Zonneveld op Theaterkrant.nl:

Veel scènes spelen in het hier en nu, de spelers lijken zoiets als een verleden of een context of een betekenis of een verte te vermijden. Wat niet kan, wat nooit kan. Dus duiken verleden, context, betekenis en verten permanent op. Als duveltjes uit de poppenkast van de speler die zijn spulletjes net zo kalm met zich meetorst als hij ze weer afgeeft of in een hoek smijt. Zijn poppenkastvoorstelling, achter het aan een stok op en neer gehesen canvasdoek, duurt precies drie seconden. Een

flits lawaai, dat is het eigenlijk, dit wonderlijke spel van vragen, deze ruime twee uur dat we niets van elkaar wisten. De complexiteit van de werkelijkheid in flarden van seconden. 'We weten alles en we hebben alles,' zegt één van de toneelspelers. Hij posteert zich op dat moment in het volle licht. En hij straalt een intense wanhoop uit. En een oneindig geluk.

hernemingen:

- *Het vlot.*

Deze voorstelling werd gemaakt/geschreven en gespeeld door Maureen Teeuwen in 2012 bij Discordia. In 2013 speelde ze hem nog in een aantal steden.

- *Verteekening.*

Deze voorstelling uit eind 2012 werd in 2013 nog in Rotterdam en Groningen gespeeld.

- *Der schein trügt.*

Een voorstelling van Discordia uit 1984. In deze herneming gespeeld door Jan Joris Lamers en Jorn Heijdenrijk. In Amsterdam en Haarlem.

Dit was voorlopig de laatste herneming binnen de Veere, omdat er momenteel onvoldoende middelen zijn om door te gaan met deze serie hernemingen.

- *About Beckett.*

Voor het eerst in 30 jaar stond Discordia in de grote zaal van de Stadsschouwburg van Amsterdam. Binnen een Beckett-festival speelde zij op 19 april haar voorstelling *About Beckett* uit 2009. Een bijzondere avond. Het leverde een plaats op in het lijstje van Hein Janssen in de Volkskrant met de-tien-beste-voorstellingen-van-het-seizoen:

Goed en mooi om het ensemble voor het eerst te zien op het grote podium van de Stadsschouwburg Amsterdam. Met een Beckett-collage die niet alleen over Beckett ging, maar over 'het leven, als één grote, uitgestelde val.

- *De Republiek:*

Ook dit jaar werden er weer 10 'eerste-maandag-van-de-maand- Republiek-avonden' in de Balie georganiseerd. In deze voor iedereen gratis toegankelijke

avonden kwamen dit jaar onder andere fragmenten van Hanlo, Heijermans, Adorno, Kafka en Borges voorbij. Er was nieuw zelfgeschreven materiaal van onder andere Bo Tarenskeen, Martin Reints en Merel de Groot. Het vertaal-duo Robbert-Jan Henkes en Erik Bindervoet kwamen met een nieuwe serie: *Spinoza voor kinderen*.

Nevenactiviteiten:

Ook dit jaar is er weer les gegeven, o.a. op de toneelschool in Antwerpen, Arnhem en het RITS in Brussel, is er weer mee-gelezen op het Feniks festival van Walpurgis in Antwerpen en bij de Barbaren in Perdu. Zijn er affiches, decors en lichtplannen gemaakt voor andere gezelschappen, waaronder De Koe, STAN (Antwerpen), Rosas (Brussel) en de Tijdelijke Samenscholing/Frascati. Ook stonden de deuren altijd weer open voor de jongste generatie voor advies, spullen en inspiratie.

financieel beleid in 2013

In de periode 2013-2016 ontvangt Maatschappij Discordia een Kunstenplansubsidie van 117.370 euro per jaar van de Gemeente Amsterdam.

exploitatie:

Over 2013 is een exploitatie overschot ontstaan van 20.710 euro.

Dit saldo is als volgt tot stand gekomen:

Saldo uit gewone bedrijfsvoering : -14.188 euro

Saldo rentebaten : 858 euro

Vrijval voorziening frictiekosten : 34.040 euro

eigen vermogen:

Na verwerking van het exploitatie overschot ten gunste van het eigen vermogen is de samenstelling van het vermogen per 31 december 2013 als volgt:

- Algemene reserve : 48.137 euro

- Totaal eigen vermogen : 48.137 euro

opmerkingen bij exploitatieresultaat per onderdeel:

opbrengsten

De directe opbrengsten waren begroot op 50.000 euro. Gerealiseerd is een bedrag van 51.416 euro.

Binnen deze post is het aandeel publieksinkomsten, ten bedrage van 39.887 euro nagenoeg gelijk uitgekomen op het begrote bedrag van 40.000 euro.

De overige directe inkomsten kwamen met een gerealiseerde omvang van 11.529 euro boven het begrote bedrag van 10.000 euro uit.

Deze post betreft opbrengsten wegens o.a. het geven van workshops, coaching en ontwerpen van affiches en toneelbeeld voor diverse activiteiten in binnen- en buitenland.

Aan indirecte inkomsten is een bedrag gerealiseerd van 23.431 euro en is daarmee iets lager uitgevallen dan het begrote bedrag van 24.250 euro. Hiermee komt het

totaal van de gerealiseerde opbrengsten op 74.847 euro terwijl er 74.250 euro begroot was.

Bovendien is er 858 euro aan bankrente ontvangen. Deze post was begroot op 0 euro.

lasten:

beheerslasten

De uitgaven voor beheerslasten bedroegen 59.305 euro. Begroot was 59.440 euro.

activiteitenlasten

De uitgaven voor activiteiten zijn 10.080 euro lager dan begroot. Totaal is er 147.100 euro uitgegeven terwijl er 157.180 euro begroot was.

De personeelsuitgaven waren 2.330 euro lager dan begroot.

Aan materiële uitgaven is 80.623 euro uitgegeven. Begroot was 88.373 euro. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door minder uitgaven aan voorbereidingskosten (4.783 euro) en uitvoeringskosten (1.661 euro) en publiciteit (1.357 euro).

algemeen

Met het behaalde resultaat in 2013 is Discordia redelijk binnen de begroting gebleven. Ondanks dat er 25.000 euro minder subsidie is ontvangen dan begroot, is het exploitatie saldo uit gewone bedrijfsvoering beperkt gebleven tot een tekort van 13.330 euro. Dankzij vrijval van een voorziening frictiekosten ten bedrage van 34.040 euro hebben we het jaar af kunnen sluiten met een positief saldo van 20.710 euro.

Voor 2014 verwachten we een gelijk resultaat uit gewone bedrijfsvoering. Na vrijval van het nog aanwezige saldo 'voorziening huisvestingskosten' verwachten we quitte te spelen.

ten slotte over 2013

Het leek een moeilijk, zometert onmogelijk jaar te worden voor Discordia, maar namens het bestuur kan ik zeggen dat we met trots terugkijken op de resultaten van dit financieel magere jaar 2013.

Er zijn meer voorstellingen gemaakt en gespeeld dan er begroot waren (54 ipv. 40) en er is een percentage aan eigen inkomsten van 38,9% bereikt en daarmee is er ruim voldaan aan de prestatie-afspraken.

Het bezoekersaantal in 2013 bleef helaas wat achter ten opzichte van de verwachting. Voor 2014 zijn voorstellingen en co-producties gepland die naar onze inschatting ruim meer bezoekers zullen trekken.

De reeks 'nieuwe' voorstellingen, in 2007 begonnen met *Katalogos*, wordt consequent voortgezet en levert bijzondere en qua intensiteit en onderzoekende aard niet met andere voorstellingen te vergelijken avonden op. Deze mening wordt gelukkig gedeeld met veel anderen gezien de reacties uit de zaal en in de pers (nominering in de top 10 lijst van de Volkskrant).

Een korte indruk van de werkwijze van Discordia wordt helder omschreven in een recensie van de nieuwe voorstelling *Very faculties of eyes and ears* uit maart 2013, door Ellen Aarts:

Wie op zoek gaat naar gelikt en gepolijst theater, is bij dit gezelschap aan het verkeerde adres. Discordia geeft geen ongepoetste werkelijkheid, maar laat dingen zien zoals ze zijn. (...) Geen maskers, geen facades: maar juist kwetsbaar en transparant. Dat is de speelstijl van Discordia. Een methode is het echter niet. Methode, stijl en werkwijze zijn begrippen die Discordia liever niet gebruikt zo zeggen ze op website Simber: "De vraag naar de methode van Discordia is onzinnig, er is absoluut geen methode."

Het is ook goed om te zien dat naast het oude vertrouwde publiek de jongste generaties blijven komen. Niet alleen in Theater Frascati, de vaste speelplek van Discordia, dat zich met veel succes op de jongeren richt, maar bijvoorbeeld ook in de Monty in Antwerpen.

Samenwerken met andere gezelschappen blijft voor Discordia essentieel. Het is dan ook jammer dat de samenwerking binnen de Veere (voorlopig) op een lager pitje staat. Werken met zo'n grote groep mensen kost nu eenmaal veel geld.

Daarentegen gaan de Republiek-avonden in de Balie gewoon door. Daar is het afgelopen jaar gebleken dat zowel aan de aanbod-kant; mensen die iets willen voorlezen of doen, als aan de toeschouwers-kant een wisselende en groeiende belangstelling was.

En op dit moment (maart 2014) is Discordia net terug van een buitenlandse tournee met *Onomatopée* en *De Beroemden*: hernemingen van co-producties met STAN, Dood Paard en De Koe uit de afgelopen jaren.

En ook vragen van andere gezelschappen voor het maken van decors, affiches, lichtplannen en het geven van les op diverse scholen, blijven gelukkig nog steeds komen.

Discordia blijft een kleine-zaal bespeler en dat is in deze tijd waar groot belang wordt gehecht aan 'cultureel ondernemerschap' en in verband daarmee het verhogen van de 'eigen inkomsten' een moeilijke positie. Er is momenteel nauwelijks budget voor dit soort activiteiten en kleine publieksaantallen leveren weinig publieksinkomsten. De experimentele aard van de voorstellingen garanderen op voorhand geen uitverkochte zalen; er worden geen succesformules toegepast. Een projectsubsidie aanvraag bij het FPK voor het viere deel van de Weiblicher Akt reeks werd, mede door tekortschieten op deze vlakken, onlangs afgewezen.

Desalniettemin blijft Discordia ook bezig om meer publiek te trekken en op andere manieren geld binnen te halen. Zo zal ze, naar alle waarschijnlijkheid (de aanvraag ligt bij de Belastingdienst) met ingang van 2014 een culturele ANBI-status krijgen, waardoor het voor mensen aantrekkelijker wordt om Discordia financieel te steunen.

Ook in 'het gezicht naar buiten' is geïnvesteerd. Binnenkort gaat de nieuwe, meer toegankelijke, heldere en informatievere website online.

Tot slot. We weten dat de situatie zoals die in 2013 ontstaan is en de manier van werken die hiervan het gevolg is, niet al te lang kan worden volgehouden. En we maken ons gezien de ontwikkelingen binnen het Nederlandse kunstbeleid voor Discordia dan ook grote zorgen over de toekomst.

Zorgen over een tijd waarin, zoals Grunberg het een paar weken geleden op de voorkant van De Volkskrant omschreef:

Nu het kwaliteitsoordeel is ontmaskerd is er geen ander oordeel overgebleven dan het oordeel van de verkoop. Het verkoopcijfer als alfa en omega. Tegelijkertijd blijven wij in de vrome leugen geloven dat onze cultuur niet volledig samenvalt met het laatkapitalisme.

Maar mogelijk gaat er de komende jaren nog van alles veranderen of kan de Gemeente Amsterdam een grotere rol spelen voor Discordia. Tot die tijd blijven we, hopelijk samen met U, uitkijken naar de nieuwe voorstellingen in de komende jaren.

Namens, het bestuur van Maatschappij Discordia, Kors Eijkelboom secretaris.

Amsterdam, 21 maart 2014